

ISSN 1829 - 1864

2015

հոկտեմբեր-դեկտեմբեր թիվ 4 (52)

հ ա մ ա հ ա յ կ ա կ ա ն հ ա ն դ ե ս

VEM Pan-Armenian Journal

ՎԵՄ

«Վէմ»-ի ղեկավար սկզբունքն
է լինելու գիտական
առարկայականութիւնն
ու ճշմարտութիւնը,
միայն ճշմարտութիւնը,
ամբողջ ճշմարտութիւնը՝
համոզած, որ անգամ ամենաղառն
ճշմարտութիւնը աւելի օգտակար է,
քան ոսկեզօծ ու շաքարապատ
սուտը»:

Սիմոն Վրացեան

Խմբագիր՝ ԳԵՎՈՐԳ ԽՈՒԴԻՆՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Վլադիմիր Բարխուդարյան
Սերգեյ Սարիյան
Աշոտ Մելքոնյան
Ռուբեն Սաֆրաստյան
Ալբերտ Ստեփանյան
Մուրեն Դանիելյան
Համլետ Պետրոսյան
Սամվել Մուրադյան
Լևոն Մկրտչյան

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՍՓՅՈՒՌ

Երվանդ Փամբուկյան – Լիբանան
Մկրտիչ Մկրտչյան – Լիբանան
Հարություն Գյուրքչյան – Հունաստան
Կարո Արմենյան – ԱՄՆ
Ռուբինա Փիրումյան – ԱՄՆ
Վաչե Բրուտյան – ԱՄՆ

համահայկական հանդես
Է (ԺԳ) տարի, 2015,
թիվ 4 (52), հոկտեմբեր-դեկտեմբեր

«Վէմ» համահայկական հանդես
Հրատարակիչ՝ «Վէմ հանդէս» ՍՊԸ

375010 Երևան, Միեր Մկրտչյան փ. 12/1
հեռախոս՝ 52 18 76, 093 83 93 24

Էլ. փոստ՝ khoudinyan@yahoo.com

Ինտերնետային կայք՝
vemjournal.org

ISSN 1829 – 1864

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱԿՐԹԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ 3

ՀԻՄՆԱՔԱՐԵՐ

Սիրանուշ Գ. Հովհաննիսյան
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ՊԱՏԱՀԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԳԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԼԵԶՎՈՒՄ 8

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Արարատ Մ. Հակոբյան
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՓՈՐՁԸ 22

ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Թադևոս Ա. Խաչատրյան
ՀԵՆՐԻԿ ԷԴՈՅԱՆ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ, ՏԵՍԱԲԱՆՆ
ՈՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱԲԱՆԸ
ԾՆՆՈՂՅԱՆ 75-ԱՄՅԱԿԻ ԽՈՒԹՅՈՒՆ 41

ՓԻԼԻՍՈՓԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Սեյրան Ա. Զաքարյան
ՀՈՎՀԱՆ ՈՐՈՏՆԵՑՈՒ ԲՆԱՋԱՆՑԱԿԱՆ-
ԳՈՅԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՅԱՑՔՆԵՐԸ
ԾՆՆՈՂՅԱՆ 700-ԱՄՅԱԿԻ ԽՈՒԹՅՈՒՆ 55

ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Լուսինե Վ. Սարգսյան
ՌՈՒՄԻՆԱԿԱՆ ՍՐՔԱՆԿԱՐԻՉ ՀԱՅԿ
ՍԱՐԿԱՎԱԳ ԱԶԱՐՑԱՆԻ ԱՐՎԵՍՏԸ 80

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Տիգրան Ռ. Եփրեմյան
ՆԱՊՈԼԵՈՆ ԲՈՆԱՊԱՐՏԸ ԵՎ ԱԶԳԵՐԻ
ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ՝
ԸՆԴՈՂԵՄ ԱՆԾ ԽԵՐՈՒՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ
ԽԱՄԵՐԱՂՅՈՒՅՈՒՆ 97

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Ռոբերտ Պ. Ղազարյան
«ԻՌԻԿԱՆԱՑԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ»
ՈՐՊԵՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՓԱՏՄԱԹՈՒՂԹ 120

ԳԻՏԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ժիրայր Ա. Քոչարեան (Բեռլին)
ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԽՈՒՍԱՆԱՎՈՒՄՆԵՐԸ՝
Հայոց ցեղասպանության ճանաչման
հարցում 132

ԼՐԱՏՈՒ

Ա.Հ.
«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅՈՑ
ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ»
ՀՅԴ 125-ԱՄՅԱԿԻ ՆՎԻՐՎԱԾ ԳԻՏԱԺՈՂՈՒՄ 141

ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայկ Ա. Համբարձումյան
ԹԱԳՈՒՀԻ ՇԻՇՄԱՆՑԱՆԻ ԵՐԿԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ
Թագուհի Շիշմանյան (Օրիորդ Մենիկ Եփրեմ
աշխատատարությամբ Ալ. Ա. Մակարյանի
Եր., «Նաիրի» իրատ., 2015, 204 էջ: 146

ԱՐԻՒՎ

ՄԱՐ-Ի ՆՈՐԱՀԱՅՏ ՀՈՒՇԵՐԸ
Մառ երկրորդ: Բանկ Օտտոմանից մինչև
Կիլիկիա
Պատրաստեցին՝ Ռուբեն Հ. Գասպարյանը և
Ռուբեն Օ. Սահակյանը 152

Ավագ Ա. Հարությունյան
«ԿՈՎԿԱՑՄԱՆ ՏԱՆ» ՆԱԽԱԳԻԾԸ 1921-1922
ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ
ՀՅ Դաշնակցության հավասարակշռող
աշխարհաքաղաքական դերակատարությունը
լուսիս ներքո 162

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Գեղամ Մ. Բաղայան
ԱՐԵՎՄՏՑԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱ-
ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՄԵՇ
ԵՂԵՆԻՆ ՆԱԽՕՐԵԻՆ
Մառ երրորդ: Էրզրումի նահանգի կենտրոն-
կան ու արևմտյան գավառները և Էրզրում
(Կարին) ու Երզնկա քաղաքները 172

CONTENT

СОДЕРЖАНИЕ

«ՎԷՄ» Ի 2015 Թ. ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐԻ
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԱՆԿ 181